

Pedagojik Formasyon ve Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması¹

A Comparative Study On The Attitudes Of Students From Education Faculties And Science Faculties Towards Being A Teacher

DOI=<http://dx.doi.org/10.17556/jef.52416>

Birsen BAĞÇECİ*, İbrahim YILDIRIM**, Kevser KARA***
Derya KESKİNPALTA****

Özet

Öğretmen eğitime ilişkin çeşitli görüşler ve yaklaşımlar bulunmaktadır. Ülkemizdeki öğretmen yetiştirme sistemi incelendiğinde ise 2 farklı görüşün benimsendiği göze çarpmaktadır. Bu yaklaşımlardan birincisi eğitim fakülteleri aracılığı ile öğretmen yetiştirme, ikincisi ise fen edebiyat fakültesi mezunlarına pedagojik formasyon eğitimi verilerek öğretmen yetiştirme. Bu yaklaşımlardan hangisinin daha tercih edilir olduğunu belirleyecek olan önemli etkenlerden birisi bu yöntemlerle yetiştirilen öğretmenlerin mesleğe karşı tutumlarıdır. Bu bağlamda çalışmamızın amacı; pedagojik formasyon ve eğitim fakültesi son sınıf öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının farklılaşp farklılaşmadığını ortaya koymaktır. Nicel yöntemle hazırlanan makalemizde Üstüner (2006) tarafından geliştirilen “Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek, Gaziantep ve Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitelerinde öğrenimlerine devam eden ve gönüllü olan 88 pedagojik formasyon, 83 eğitim fakültesi olmak üzere toplam 171 öğretmen adayına uygulanmıştır. Çalışmamızın sonucunda, pedagojik formasyon öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının eğitim fakültesi son sınıf öğrencilerine göre daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Anahtar sözcükler: Öğretmen yetiştirme yaklaşımları, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum, pedagojik formasyon, aday öğretmenler.

¹ Çalışmanın bir bölümü ISNITE’2013 ‘de sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

*Yrd.Doç.Dr., Gaziantep Üniversitesi, bagceci@gantep.edu.tr

**Arş.Gör., Gaziantep Üniversitesi, iyildirim84@gmail.com

***Öğretmen, MEB, kevser.0185@gmail.com

****Öğr.Gör., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, deryakeskinpalta@gmail.com

Abstract

There are plenty of approaches about teacher training techniques. When Turkey's teacher training method is taken into consideration, the attention is drawn on two well-known techniques: to edify students in education faculties and to make students 'a teacher' with the supplement of pedagogical courses after their graduation from science faculties. One of the factors deciding on the which one is the most effective way to make students a teacher is to learn student's own viewpoints and feelings about being a teacher. At this point, the main aim of this study is to get information about the attitudes of students from education faculties who are studying their last year in the faculty, and the students who are graduated from science faculty and taking pedagogical courses. 'A Questionnaire on the attitudes towards a teacher', developed by Üstüner (2006). The sample consists of 171 volunteer students from Sutcu Imam University and Gaziantep University. At the end of the study, it is revealed that students whose background from science faculties and taking pedagogical courses have more positive attitudes than students who are studying at the last grades in education faculties.

Keywords: Teacher training approaches, attitudes towards being a teacher, pedagogical formation courses, prospective teachers.

Giriş

Görevi insan yetiştirmek olan öğretmenlik mesleği ile ilgili son yıllarda çok farklı kararlar alınmıştır. İş doğrudan olarak insanla ilgilenmek olan öğretmenlik mesleğinin üzerinde yoğun bir görev yükü bulunmaktadır. Öğretmenlik mesleğine yüklenen değer ve sorumluluklar diğer mesleklerdekinden daha fazladır. Bunun nedeni öğretmenin tek görevinin 'öğretmek' olmamasıdır. Öğretmenin, öğretme görevine ek olarak eğitim adı altındaki görevleri öğretmene çok ciddi sorumluluklar yüklemektedir. Öğretmen mesleğe başlarken ve mesleğini sürdürürken bu sorumlulukları düşünerek eğitim öğretim etkinliklerini düzenler (Kara, 2011). Öğrencilerine eğitim adı altında birçok davranışı kazandıran öğretmenlerin mesleklerine karşı sahip olduğu tutum öğrencilerinin davranışlarını ve ders başarılarını da etkileyebilir.

İnsan davranışları incelenmek istendiğinde 'tutum' kavramı karşımıza çıkan temel davranışsal kavramların en önemlileri arasında sayılabilir. Davranış bilimlerinin de ana terimlerinden olan ve aynı zamanda tarih, antropoloji, siyaset ve ekonomi bilimlerinde de insan davranışlarının yapısal özelliklerinden biri olarak algılanan tutum kısaca insanın bir olay ya da durum karşısında takındığı tavır olarak da nitelendirilebilir (İnceoğlu, 2010). Bu konuda yazılmış literatüre bakıldığında ise; Middlebrook (1974) tutumu, "Belirli kişilere,

nesnelere ilişkin düşünce duygu ve davranışlara yön veren öğrenilmiş öz eğilimlerdir.” olarak tanımlamıştır. İnceoğlu’na (2010) göre ise tutum, bireyin kendine ya da çevresindeki herhangi bir nesne, toplumsal konu ya da olaya karşı deneyim, bilgi, duygu ve güdülerine dayanarak örgütlediği zihinsel, duygusal ve davranışsal bir tepki ön eğilimidir. Bu tanımdan hareketle tutumu oluşturan temel öğelerle ilgili ‘toplumsal, zihinsel, duygusal, bilgi ve inanç sistemlerinin’ toplu bir etkileşim içerisine girdiği, insanda davranış eğilimleri olarak şekil bulduğu ve tutumu oluşturduğunu söylemek mümkün olacaktır. Yapısal olarak oluşumunda ‘ilişkilendirme, doğrudan deneyim ve başkalarından öğrenme’ gibi üç ana yapı taşından bahsedilen tutumun, oluşmasında değinilen öğeleri sınıflandırmak için sunulan diğer bir varsayım ise ‘zihinsel, duygusal ve davranışsal’ olmak üzere üç ana öğeden oluştuğu yönündedir. Bu varsayıma göre ‘bireyin bir konu hakkında bildiklerini (zihinsel öğe), ona nasıl bir duyguyla yaklaşacağını (olumlu, olumsuz, nötr) ve ona karşı nasıl bir tavır ortaya koyacağını (davranışsal öğe) belirler’ ve bu süreç sonucunda ise tutum oluşur. Öte yandan, benlik koruma, işlevsellik, bilgisel yönünden zenginlik ve değer belli ediciliği gibi işlevleri olan tutumun da bazı kriterleri bulunmaktadır. Örneğin, tutumlar doğuştan getirilmezler sonradan kazanılırlar ve de tutumlar geçici tavırlar değil aksine bireyin diğer bireyler ve nesnelere arasında takındığı düzenli davranışlardır (İnceoğlu, 2010). Bu açılarından bakılıp değerlendirildiğinde, tutum oluşumu açısından hem bireyin kişilik yapısına hem de içinde bulunulan topluma ayna tutabilecek etkileşimsel nitelikte davranışsal bir oluşumdur.

Bir ön eğilim olan tutum aslında sonraki davranışları belirleyen en önemli etkenlerdendir. Örneğin; mesleki tutumları olumlu olanlar mesleklerinde daha başarılı olurken, olumsuz tutum geliştirenler mesleklerinde aynı başarıyı gösterememektedirler. Bu durum öğretmenlik mesleği için de aynıdır. Mesleğe karşı tutumu olumlu olan bir öğretmen öğrencilerine karşı daha pozitif yaklaşacaktır. Ginott’un da dediği gibi, “Sınıfta karar veren benim, bir öğretmen olarak çocuğun yaşamını kasvetli ya da neşeli yapacak kişi de benim. Ben bir eziyet aleti veya tedavi unsuru da olabilirim, aşağılayabilirim veya tedavi edebilirim. Her durumda çocuğun insancıl veya vahşi olması, krizler içine girip girmemesi benim sınıf içi tutumuma bağlıdır” (Hotaman, 2004). Buradan da anlaşılıyor ki, öğretmenliğe

karşı tutumları olumlu olan öğretmenler bunun doğal sonucu olarak öğrencilere faydalı olabilmek adına daha çok çaba sarf etmektedirler. Eraslan ve Çakıcı'ya (2011) göre, olumlu tutum geliştiren öğretmenlerin nitelikleri şu şekilde sıralanabilir: Yeterli bir alan bilgisine sahip, bunları pratiğe dönüştürmede ve bilgisini geliştirmede başarılıdır. Kişisel özellikler bakımından ise sabırlı, dayanıklı, hoşgörülü, dürüst ve liderlik özelliklerine sahiptir. Sıralanan özelliklerden de anlaşılacağı üzere olumlu tutum geliştiren bir öğretmen öğrencilere daha faydalı olabilecektir. Bu bağlamda tutum, öğretmenlik mesleğine yönelirken göz önünde bulundurulması gereken önemli etkenlerdendir.

Tutumun, eğitim sistemimizde daha fazla dikkate alınması gerekmektedir. Almanya eğitim sisteminde öğrenciler ilköğrenimin 4. sınıfından itibaren etkin bir yönlendirmeye tabi tutulmaktadır. Bu yönlendirme sürecinde öğrencilerin başarı notları kadar bir alana karşı olan tutumları da rol oynamaktadır. Öğrencilerin tutumları uzun süreli gözlemler sonucunda, öğretmenleri tarafından belirlenmeye çalışılmaktadır. Sonrasında ise bu yönlendirme süreci devam etmekte, ortaokul ve lise düzeyinde okullar arası geçişler mümkün kılınmaktadır (Gültekin, 1998). Bu süreçte bir öğrencinin istemediği ve başaramayacağı bir alana yönlendirilmesi engellenmeye çalışılmaktadır. Bu yönlendirme sürecinin sonunda öğretmen adayı olarak üniversite seviyesine gelmiş bir öğrencinin, mesleğe karşı tutumunun olumlu olması beklenen bir durum haline gelmektedir.

Diğer taraftan Finlandiya'da ise ortaöğretimi bitirip üniversite giriş sınavında başarılı olan öğrenciler direkt olarak eğitim fakültelerine alınmamaktadırlar. Adaylar yazılı giriş sınavı, yetenek testi, bireysel mülakat ve grup tartışmasının gözlenmesi aşamalarını içeren bir seçme sistemine tabi tutulurlar. Grup tartışması ve mülakat esnasında bireylerin öğretmenlik mesleğine karşı tutumları da belirlenmeye çalışılır (Ekinci ve Öter, 2010). Böylelikle mesleğe karşı olumlu tutum geliştiren bireyler öğretmenlik yapmaya aday olabilirler. Öğretmenlerin mesleklerine karşı tutumları ve nitelikli öğretmen yetiştirme süreci birbiri ile yakından alakalı iki konudur. Nitelikli öğretmen yetiştirme problemi ise ilk anlamda öğretmenin nasıl yetiştirilmesi gerektiği ile ilgilidir. Günümüz Türkiye'sinde tartışılan konulardan bir tanesi de budur. Türkiye'de öğretmen yetiştirilen programlara baktığımızda iki tür sistem karşımıza çıkmaktadır. YÖK

tarafından 2010 yılında yapılan yasal düzenlemelere göre eğitim fakültelerinden mezun olan ve fen-edebiyat fakülteleri mezunu olup pedagojik formasyon eğitimini başarı ile tamamlayan öğrenciler öğretmen olarak görev yapabilme hakkına sahip olabileceklerdir. Bu yasal düzenleme eğitim dünyasında, pedagojik formasyon eğitimi almanın öğretmen yeterliliği için ne derece tatmin edici olduğu hususunda tartışmalara sebep olmuş, pedagojik formasyon eğitimi ile öğretmen olan eğitimcilerin mesleki olarak yeterli olup olmayacağı düşüncesini doğurmuştur (Özoğlu, 2010). Öte yandan Şişman (2009) ‘öğretmenlik diploması’ sahibi olmanın iyi bir öğretmen olmak için başlı başına yeterli olmadığına, öğretmenlik mesleğinin öncelikli olarak ‘moral- etik’ bir etkinlik olduğuna değinmektedir.

Bu tartışmalar devam ederken YÖK pedagojik formasyon programını 5 Nisan 2012 tarihinde aldığı kararla kaldırmıştır. Karara gerekçe olarak da pedagojik formasyon alanlarında ortaya çıkan öğretmen fazlasını göstermiştir. Fen edebiyat fakültelerinin tepkisini çeken bu kararın üzerinden 1 yıl geçtikten sonra, 18 Nisan 2013 tarihinde YÖK 2013 yılı 4. toplantısında fen edebiyat fakülteleri mezuniyeti sonrası pedagojik formasyon sertifika programının devamına karar verilmiştir. Sonrasında ise; YÖK tarafından Mayıs 2013’de alan öğretmenlerinin fen edebiyat fakülteleri mezunlarından seçilmesi kararı alınmıştır. YÖK’ün bu kararıyla ilgili açıklama yapan Fen Edebiyat Fakülteleri Dekanlar Konseyi (FEDEK) Başkanı Prof. Dr. Sermin Örnektekin, bundan sonra alan (branş) öğretmenlerinin fen edebiyat fakültelerinden yetişeceğini belirtmiş ve öğretmen olmak için pedagojik formasyon alma şartının olduğunu ifade etmiştir (Sonay, 2013). Haziran 2013’de ise YÖK, MEB’in yeni öğretmen yetiştirme stratejisi paralelinde, eğitim fakülteleri bünyesinde yer alan ortaöğretim alan öğretmenliği bölümlerine önümüzdeki eğitim-öğretim yılından itibaren öğrenci kontenjanı verilmemesi konusunda bir karar alındığını duyurmuştur (Hürriyet, 2013).

Bu değişiklikler sürecinden şüphesiz öğretmen adayları olumsuz etkilenmektedirler. Bu süreç devam ederken, öğretmen adaylarının mesleğe karşı tutumlarını mezun olunan fakülte bağlamında karşılaştıran bir çalışmanın gerekliliği, bu çalışmanın ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Literatürde farklı branş ve fakültelerden öğretmen adaylarının mesleğe karşı tutumlarının incelendiği çalışmalara rastlanmaktadır. Bu

çalışmalardan; Açışlı ve Kolomuç (2012) ile Tok (2012) sınıf öğretmenlerinin mesleğe yönelik tutumlarını araştırırken, Tekerek ve Polat (2011) bilişim teknolojileri ve ilköğretim matematik öğretmeni adaylarının, Ocak ve Demirdelen (2008) ise farklı branşlardaki öğretmenlerin tutumlarını incelemiştir. Benzer şekilde; Başbay, Ünver ve Bümen (2009) tezsiz yüksek lisans öğrencileriyle, Akbaba (2013) sosyal bilgiler öğretmen adaylarıyla, Eraslan ve Çakıcı (2011) ise fen-edebiyat fakültesi öğrencileriyle çalışmalarını yürütmüşlerdir. Öğretmenlik mesleğine yönelik tutumun araştırıldığı bu çalışmalarda birçok branş ve fakülteden öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarının araştırılması literatürde çeşitliliği sağlamıştır. Fakat çalışmamız, fen-edebiyat fakültesinden mezun olan pedagojik formasyon öğrencilerinin tutumlarıyla eğitim fakültesinden mezun olacakların tutumlarını karşılaştırması bakımından farklı ve önemlidir.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın amacı, eğitim fakültesi son sınıfta öğrenim gören ve fen edebiyat fakültesi mezunu olup da pedagojik formasyon alan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını karşılaştırmaktır. Bu bağlamda çalışmamızın problem cümlesi “Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları; eğitim fakültesi veya pedagojik formasyon öğrencisi olmalarına, öğrenim gördükleri branş alanlarına (sayısal – sözel) ve bu değişkenlerin etkileşimlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” şeklinde ifade edilebilir. Bu ana problem cümlesi üç alt problem cümlesi şeklinde ifade edilebilir.

1. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, eğitim fakültesi veya pedagojik formasyon öğrencisi olmalarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
2. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları öğrenim gördükleri branş alanlarına (sayısal – sözel) göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
3. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları; eğitim fakültesi veya pedagojik formasyon öğrencisi olmaları ile öğrenim gördükleri branş alanları (sayısal – sözel) değişkenlerinin etkileşimlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Ülkemizde, öğretmen yetiştirme sistemindeki iki farklı anlayış bulunmaktadır. Çalışmamız; bu iki sistemde yetişen öğretmen

adaylarından hangilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının daha olumlu olduğunu ortaya koyarak alanyazına ve ülke eğitimine katkıda bulunabilmesi açısından önem taşımaktadır.

Varsayımlar ve Sınırlılıklar

Öğretmen adaylarının uygulanan ölçeği samimiyetle cevapladıkları varsayılmaktadır. Ayrıca çalışmamız; 2012-2013 eğitim öğretim yılı bahar döneminde Gaziantep ve Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitelerinde öğrenim gören eğitim fakültesi son sınıf öğrencilerinden ve pedagojik formasyon öğrencilerinden ölçeğe cevap veren öğretmen adayları ile sınırlıdır.

Yöntem

Çalışmamız nicel bir araştırmadır. Yöntem olarak ise; betimsel yöntemlerden survey yöntemi benimsenmiştir. Betimsel yöntemler var olan durumu tasvir etmeye yöneliktir. Betimsel yöntemlerden en çok kullanılanlardan olan survey yöntemi; herhangi bir grup üzerinde incelediği davranışı, o gruptan aldığı bir örneklem üzerinde sorular sorarak gerçekleştirir (Erözkan, 2007).

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu 2012-2013 eğitim öğretim yılı bahar döneminde, Kahramanmaraş Sütçü İmam ve Gaziantep Üniversitelerinde öğrenim gören 83 eğitim fakültesi son sınıf öğrencisi ve 88 pedagojik formasyon öğrencisi olmak üzere toplam 171 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Çalışma grubunda; branşları sayısal (İlköğretim Matematik, Ortaöğretim Matematik, Kimya) ve sözel (Edebiyat, Türkçe, Tarih) olan pedagojik formasyon ve eğitim fakültesi son sınıf öğrencisi olan öğretmen adayları bulunmaktadır. Öğretmen adayları, araştırmacıların ölçek hakkındaki gerekli açıklamaları sonrasında çalışmaya gönüllü olarak katılmışlardır ve ölçek 2013 yılı Nisan ayında uygulanmıştır. Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının üniversitelerine, fakültelerine, branş alanlarına ve cinsiyetlerine göre yüzde ve dağılımları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo1: Öğretmen Adaylarının Bazı Değişkenlere Göre Yüzde ve Dağılımları

Değişken	Kişi Sayısı	%	
Cinsiyet	<i>Erkek</i>	62	36,3
	<i>Kadın</i>	109	63,7
Üniversite	<i>Gaziantep Ü.</i>	80	46,8
	<i>Kahramanmaraş S.İ.Ü.</i>	91	53,2
Fakülte	<i>Eğitim Fakültesi</i>	83	48,5
	<i>Fen Edebiyat F. (Pedagojik Formasyon)</i>	88	51,5
Branş alanı	<i>Sayısal</i>	73	57,3
	<i>Sözel</i>	98	42,7

Verileri Toplama Aracı

Araştırmaya temel teşkil eden veriler, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla Üstüner (2006) tarafından geliştirilen “Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeği” aracılığı ile toplanmıştır. Ölçek, 2003-2004 öğretim yılı bahar yarıyılı başlangıcında İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi (N=380), Fen ve Sosyal Bilimler Enstitüleri Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans programlarında (N=120), 11 farklı öğretmenlik programında öğrenim görmekte olan toplam 500 öğrenciye uygulanmıştır. Uygulama sonrasında değerlendirmeye alınamayacak olan (boş bırakılmış, sürekli aynı seçenek işaretlenmiş) ölçek formları (51 Adet) ayrıldıktan sonra, kalan 449 deneme ölçeği formu kullanılmıştır.

Ölçek, 34 maddeden (2., 5., 6., 7., 8., 15., 20., 21., 30., 32. olumsuz-tersten puanlanan maddeler) oluşan, tek boyutlu, 5’li likert tipi bir tutum ölçeğidir. Ölçekte toplam varyansın %30’unu açıklamaktadır. Ölçeğin ölçüt ölçek geçerliliği, Erkuş, Sanlı, Güven ve Bağlı (2000) tarafından geliştirilen öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeği ile birlikte uygulanarak .89 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin güvenilirliğine ilişkin olarak 116 eğitim fakültesi öğrencisine 4 hafta ara ile iki kez uygulanması sonucu elde edilen puanların kararlılığına ilişkin güvenilirlik katsayısı .72, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğretmenlik programlarında 2003-2004 öğretim yılı bahar yarıyılında öğrenim görmekte olan 449 öğrenciye ölçeğin

uygulanması ile elde edilen iç tutarlılık (Cronbach's Alpha) katsayısı .93'tür.

Katılımcıların ölçek maddelerine verdikleri cevaplardan yararlanılarak tutum puanları oluşturulurken; 5=Tamamen Katılıyorum, 4=Çoğunlukla Katılıyorum, 3=Orta Düzeyde Katılıyorum, 2=Kısmen Katılıyorum, 1=Hiç Katılmıyorum puanlaması kullanılmıştır.

Ölçek kullanılmadan önce Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi ve Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Fakültesi son sınıf öğrencilerinden gönüllü olan toplam 61 öğretmen adayı ile bir ön uygulama yapılmıştır. Yapılan ön uygulama sonrasında ölçeğin iç tutarlılık katsayısı (Cronbach's Alpha) .941 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Analizi

Survey yöntemi ile toplanan veriler SPSS 20.0 programına girilmiş, olumsuz maddeler tersten kodlanarak toplam puanlar elde edilmiştir. Veri analizleri yapılmadan önce verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kolmogorov-Smirnov testi yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre (N=171, Kolmogorov-Smirnov Z=1.226, p=.099>.05) veriler normal dağılım göstermektedir. Ayrıca Levene testine göre gruplar arası varyanslar homojendir (F(3,167)=1.364, p=.256>.05). Veriler normal dağılım gösterdiği için, analiz yapılırken parametrik testlerden iki faktörlü ANOVA, bağımsız örneklem t testi ve betimsel istatistikler kullanılmıştır. Manidarlık düzeyi .05 olarak benimsenmiştir.

Bulgular

Katılımcıların ölçeğe verdiği cevaplar doğrultusunda her bir alt probleme ait bulgular tablolar halinde verilmiştir. Tablolarda önemli görülen değerler ve anlamları tablolar altında açıklanmıştır.

1.Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, eğitim fakültesi veya pedagojik formasyon öğrencisi olmalarına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarına ilişkin tutum puanlarının öğrenim görülen fakülte türüne göre T testi sonuçları Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2: Tutum Düzeylerine İlişkin Puanların Fakülteye Göre T Testi Sonuçları

<i>Grup</i>	<i>N</i>	<i>X</i>	<i>S</i>	<i>sd</i>	<i>T</i>	<i>p</i>
<i>Eğitim Fakültesi</i>	83	126,00	26,201	169	3,825	,000
<i>Pedagojik Formasyon</i>	88	140,24	22,420			

Eğitim fakültesinde öğrenim gören son sınıf öğrencilerinin tutum puanı ortalaması $\bar{X}=126$, pedagojik formasyon öğrencilerinin tutum puanı ortalaması $\bar{X}=140.24$ 'tür. Bu iki grubun tutum puanları arasındaki fark anlamlıdır $t(169)=3.825$, $p<.01$. Gruplara ait tutum puanı ortalamaları incelendiğinde, pedagojik formasyon öğrencilerinin tutumlarının, eğitim fakültesi son sınıf öğrencilerinin tutumlarına göre daha olumlu olduğu anlaşılmaktadır.

2.Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları öğrenim gördükleri branş alanlarına (sayısal – sözel) göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarına ilişkin tutum puanlarının öğrenim gördükleri branş alanlarına (sayısal – sözel) göre T testi sonuçları Tablo 3'de gösterilmiştir.

Tablo 3: Tutum Düzeylerine İlişkin Puanların Branş Alanına Göre T Testi Sonuçları

<i>Grup</i>	<i>N</i>	<i>X</i>	<i>S</i>	<i>sd</i>	<i>T</i>	<i>p</i>
<i>Sözel</i>	98	135,77	25,505	169	1,466	0,145
<i>Sayısal</i>	73	130,05	24,783			

Branş alanı sayısal olan öğretmen adaylarının tutum puanı ortalaması $\bar{X}=130.05$, sözel olan öğretmen adaylarının tutum puanı ortalaması $\bar{X}=135.77$ 'dir. Bu iki grubun tutum puanları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır $t(169)= 1.466$, $p>.05$.

3.Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları; eğitim fakültesi veya pedagojik formasyon öğrencisi

olmaları ile öğrenim gördükleri branş alanları (sayısal – sözel) değişkenlerinin etkileşimlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Elde edilen toplam puanlara ait betimsel istatistikler Tablo 4'te, desene ait kenar ve gözenek tablolarının karşılaştırılmasına ilişkin iki faktörlü ANOVA sonuçları Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 4: Öğretmen Adaylarının Tutum Puanlarına İlişkin Betimsel İstatistikler

	Sayısal			Sözel			Toplam		
	N	\bar{X}	S	N	\bar{X}	S	N	\bar{X}	S
Eğitim Fakültesi	40	123,52	25,24	43	128,30	27,15	83	126	26,20
Fen Edebiyat F. (Pedagojik Formasyon)	33	137,97	22,08	55	141,60	22,71	88	140,24	22,42
Toplam	73	130,05	24,78	98	135,77	25,50	171	133,33	25,28

Eğitim fakültesinde öğrenim gören son sınıf öğrencilerinin tutum puanı ortalaması $\bar{X}=126$, pedagojik formasyon öğrencilerinin tutum puanı ortalaması $\bar{X}=140.24$ 'tür. Bu iki grubun tutum puanları arasındaki fark anlamlıdır $F(1,167)= 13.382$, $p<.01$. Gruplara ait tutum puanı ortalamaları incelendiğinde, pedagojik formasyon öğrencilerinin tutumlarının, eğitim fakültesi son sınıf öğrencilerinin tutumlarına göre daha olumlu olduğu anlaşılmaktadır.

Branş alanı sayısal olan öğretmen adaylarının tutum puanı ortalaması $\bar{X}=130.05$, sözel olan öğretmen adaylarının tutum puanı ortalaması $\bar{X}=135.77$ 'dir. Bu iki grubun tutum puanları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır $F(1,167)= 1.229$, $p>.05$.

Öğrenim görülen fakültenin ve branş alanının ortak etkisine göre öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır $F(1,167)=0.023$, $p>.05$.

Tablo 5: Tutum Puanlarının ANOVA sonuçları

<i>Varyansın Kaynağı</i>	<i>Kareler Toplamı</i>	<i>sd</i>	<i>Kareler Ortalaması</i>	<i>F</i>	<i>(p)</i>
<i>Fakülte</i>	7955,695	1	7955,695	13,382	,000
<i>Branş alanı</i>	730,698	1	730,698	1,229	,269
<i>FakültexBranş</i>	13,600	1	13,600	,023	,880
<i>Hata</i>	99279,214	167	594,486		
<i>Toplam</i>	108683,661	170			

Bulgular toplu olarak değerlendirildiğinde yalnızca öğrenim görülen fakültenin öğretmen adaylarının mesleğe karşı tutumlarını etkileyen anlamlı bir değişken olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç ve Tartışma

Öğretmen eğitime ilişkin çeşitli görüşler ve yaklaşımlar bulunmaktadır. Ülkemizdeki öğretmen yetiştirme sistemi incelendiğinde ise 2 farklı görüşün benimsendiği göze çarpmaktadır. Bu yaklaşımlardan birincisi eğitim fakülteleri aracılığı ile öğretmen yetiştirme, ikincisi ise fen edebiyat fakültesi mezunlarına pedagojik formasyon eğitimi verilerek öğretmen yetiştirmedir. Bu yaklaşımlardan hangisinin daha tercih edilir olduğunu belirleyecek olan önemli etkenlerden birisi bu yöntemlerle yetiştirilen öğretmenlerin mesleğe karşı tutumlarıdır. Bu bağlamda survey yöntemiyle gerçekleştirilen, pedagojik formasyon ve eğitim fakültesi son sınıf öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının farklılaşp farklılaşmadığını ortaya koymayı amaçlayan çalışmamızda pedagojik formasyon öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının eğitim fakültesi son sınıf öğrencilerine göre daha olumlu olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bu sonuç, öğretmen adaylarının öğrenim görmekte olduğu pedagojik formasyon eğitiminin öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutum geliştirmede etkisi olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Bu çalışmadan farklı olarak Gürbüz ve Kışoğlu'nun (2007) tezsiz yüksek lisans programına devam eden fen edebiyat fakültesi mezunlarıyla eğitim fakültesi son sınıf öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını çeşitli değişkenler açısından incelemek

amacıyla yapmış olduğu çalışmada adayların öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının fakülte değişkenine göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Verilerin değerlendirilmesi sonucunda; öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarında bölümlerine göre de anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Bu araştırmaya paralel olarak Ocak ve Demirdelen'in (2008) eğitim fakültelerinde öğrenim gören farklı branşlardaki öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik geliştirdikleri tutumları karşılaştırmalı olarak incelemek amacı ile yaptıkları araştırmada Eğitim Fakültelerinde öğrenim gören farklı branşlardaki öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutum düzeylerinin çok yüksek olduğu diğer taraftan öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Benzer şekilde Akbaba'nın (2013) sosyal bilgiler öğretmenliğindeki stajyerlerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla yaptığı çalışma sonucunda da stajyer öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine karşı tutumları pozitif çıkmıştır.

Başbay, Ünver ve Bümen'in (2009) OAÖTYLP (Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programı) süresince öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarındaki değişim ile tutumun cinsiyet ve bölümlere göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yaptığı araştırmaya bakıldığında, öğrencilerin mesleğe yönelik tutumlarının dönemlere göre değişmediği ve tutumlar üzerinde dönem ve bölümün ortak etkisinin olmadığı bulunmuştur. Bu durum, OAÖTYLP'nin öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarında olumlu yönde gelişmeye katkı sağlayamadığı şeklinde yorumlanmıştır. Benzer sonuçlara ulaşan Tok (2012) da Türkiye'deki öğretmen adaylarının mesleğe karşı tutumlarını araştırmış fakat araştırma sonuçlarına göre öğretmen adaylarının mesleki tercihlerinin cinsiyet, öğretim tipi ve de mezun olunan liseye göre değişmediği saptanmıştır. Bu durum, hem Başbay, Ünver ve Bümen'in (2009) hem de Tok'un (2012) öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının aldıkları eğitim sonrasında olumlu yönde gelişmediği şeklinde yorumlanmıştır.

Yine Bozkırlı ve Er'in (2011) yapmış olduğu çalışmada da Türkçe öğretmeni adaylarının ve formasyon programlarına devam eden Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını çeşitli değişkenler açısından

değerlendirilmiş ve araştırma sonucunda öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının “lisans düzeyi mezun olunan/olunacak bölüm” e göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Aynı şekilde Tekerek ve Polat (2011) tarafından yapılan çalışmada bilişim teknolojileri ve ilköğretim matematik öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının ne düzeyde olduğu araştırılmıştır ve öğrenim görülen bölüm ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını öğrenim görülen fakülte, branş alanı, mesleği seçme nedeni gibi bazı değişkenler bağlamında inceleyen çalışmalar yapılmıştır. Bunlardan birçoğu (Gürbüz ve Kışoğlu, 2007; Ocak ve Demirdelen, 2008; Tekerek ve Polat, 2011; Bozkırlı ve Er, 2011) mezun olunan bölümün tutum üzerinde etkili olmadığını belirlemişlerdir. Gürbüz ve Kışoğlu'nun (2007) çalışmasında, mezun olunan bölüm değişkenine ek olarak öğretmen adaylarının tutumları mezun olunan fakülte değişkenine göre de incelenmiştir ve tutumun fakülte değişkenine göre de farklılaşmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Gürbüz ve Kışoğlu'nun (2007) çalışmasının sonucu fakülte değişkeni bağlamında çalışmamızla örtüşmemekle birlikte bu durumu inceleyen başka çalışmalara rastlanılamamıştır.

Fen edebiyat fakültesi veya eğitim fakültesi mezunu öğretmenlerin mesleğe karşı tutumları eğitimin geleceği açısından önem arz etmektedir. Bu eksikliğin giderilebilmesi adına farklı çalışmalar yapılabilir.

Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğini seçmeleri lise mezuniyetinden hemen sonraya denk gelmektedir. Fen edebiyat fakültesi mezunları ise, öğretmenlik mesleğini üniversiteden mezun olduktan sonra tercih etmektedirler. Yalnız burada önemli olan nokta fen edebiyat fakültelerinden her mezun olan kişi öğretmenliği tercih etmemektedir. Sadece öğretmenlik mesleğini yapmak isteyen kişiler pedagojik formasyona başvuru yapmaktadırlar. Bu durumun tutum üzerinde etkili olabileceği düşüncesi ülkemiz eğitim sistemindeki yönlendirme yetersizliğini akla getirmektedir. Almanya eğitim sistemindeki gibi bir yönlendirme (Gültekin, 1998) bulunmaması eğitim fakültelerinin mesleğe karşı olumlu tutum geliştiremeyen bireylerden oluşmasına yol açabileceği düşünülebilir.

Diğer taraftan, Finlandiya eğitim sistemindeki gibi öğretmenliğe girişte bir beceri sınavı (Ekinci ve Öter, 2010) bulunmaması, mesleki beceri anlamında yetersiz öğretmenlerin yetişmesine ve bu öğretmenlerin mesleğe karşı olumsuz tutum geliştirmelerine sebep olabilecektir. Bu sorunlar ülke geleceği açısından önemli bir sorun teşkil etmektedir. Bu bakımdan, başka ülkelerin öğretmen yetiştirme sistemleri incelenerek olumlu yönleri ülkemiz öğretmen seçme ve yetiştirme sistemine entegre edilebilir.

Çalışmamızda fen edebiyat fakültesinden mezun olup da öğretmen olmak için pedagojik formasyon alan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarının, eğitim fakültesi son sınıf öğrencilerinin mesleğe karşı tutumlarından daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Amacı öğretmen yetiştirmek olmayan Fen – edebiyat fakültelerinden mezun olan öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarının, amacı öğretmen yetiştirmek olan eğitim fakültesi öğrencilerinin mesleğe yönelik tutumlarından daha olumlu olması çok ilginç bir tablo çizmektedir. Bu tablonun güvenilirliği çok daha büyük örneklerle kullanılarak tekrar değerlendirilmeye alınabilir. Sonrasında ise nitel çalışmalarla bu durumun nedenleri, tutumlardaki farklılaşmanın kaynağı araştırılarak ülkemiz öğretmen yetiştirme sisteminde bazı düzenlemelere gidilebilir.

Kaynaklar

- Açıışlı, S. ve Kolomuç, A. (2012). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 1(2)*, 266-271.
- Akbaba, B. (2013). The attitudes of pre-service social studies teachers' towards teaching profession and their self-efficacy about using instruction materials. *Mevlana International Journal Of Education (MIJE), 3(2)*, 157-169.
- Başbay, M., Ünver G. ve Bümen, N. T. (2009). Ortaöğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları: boylamsal bir çalışma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, Cilt 15, Sayı 59*, 345-366.
- Bozkırlı, K. Ç. ve Er, O. (2011). Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Kafkas Üniversitesi Örneği). *Turkish Studies, Volume 6/4 Fall*, 457-466.

- Ekinci, A. ve Öter, Ö.M. (2010). *Finlandiya’da eğitim ve öğretmen yetiştirme sistemi*. Çalışma Ziyareti Raporu.
- Eraslan, L. ve Çakıcı, D. (2011). Pedagojik formasyon programı öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Kastamonu Eğitim Dergisi, 19 (2)*, 427-438.
- Erözkan, A. (2007). Bilimsel Araştırmalarda Yöntemler. Durmuş Ekiz (Ed.), *Bilimsel Araştırma Yöntemler* (ss.99-123). İstanbul: Lisans.
- Gültekin, M. (1998). *Türkiye ve Avrupa Birliği’ne üye bazı ülkelerde zorunlu eğitim*. Anadolu Üniversitesi Açık öğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir.
- Gürbüz, H. ve Kışoğlu, M. (2007). Tezsiz yüksek lisans programına devam eden fen-edebiyat ve eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları (Atatürk Üniversitesi Örneği). *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi, 9 (2)*, 71-83.
- Hotaman, D. (2004). Sınıf yönetimi sürecinde sergilenen öğretmen davranışları. MEB, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, *Orta Öğretimde Yeniden Yapılanma Sempozyumu*, 20-22 Ekim, Ankara.
- Hürriyet. (2013, 3 Haziran). YÖK ortaöğretim alan öğretmenliği bölümlerine öğrenci kontenjanı vermeyecek. [<http://www.hurriyet.com.tr/gundem/23424673.asp>]. Erişim tarihi: 03.06.2013.
- İnceoğlu, M. (2010). *Tutum Algı İletişim* (5. Baskı). İstanbul: Beykent Üniversitesi Yayınevi.
- Kara, K. (2011). *İlköğretim öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğini etkileyen faktörlere yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Middlebrook, N.P. (1974). *Social psychology and modern life*. New York: Alfred A. Knoff.
- Ocak, G. ve Demirdelen, C. (2008). Eğitim fakültesi öğrencileri ile tezsiz yüksek lisans öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının karşılaştırmalı incelenmesi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi, 10 (2)*, 151-171.
- Özoğlu, M. (2010). Türkiye’de öğretmen yetiştirme sisteminin sorunları. *Seta Analiz, Sayı:17*.
- Sonay, N. (2013). *Branş öğretmenleri fen edebiyattan yetişecek*. [<http://www.memurlar.net/haber/373172/>]. Erişim tarihi: 11.05.2013.
- Şişman, M. (2009). Öğretmen yeterlilikleri: modern bir söylem ve retorik, *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Özel Sayı/ Cilt. 10, Sayı. 3*, 63–82.

- Tekerek, M. ve Polat, S. (2011). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *5th International Computer & Instructional Technologies Symposium*, 22-24 September 2011, Fırat University, Elazığ- Turkey.
- Tok, T. N. (2012). Teacher candidates attitudes'towards the teaching profession in Turkey. *Alberta Journal Of Educational Research*, 3 (58), Fall 2012, 381-403.
- Üstüner, M. (2006). Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, Sayı 45, 109-127.

Extended Abstract

Purpose

There are various approaches and perspectives on teacher training systems. When Turkey's teacher training method is taken into consideration, two main ways are used to train students to become teachers. First method is to train students in education faculties and the second one is to make students a teacher after having pedagogical formation courses after they graduated from faculty of science and letters. Determining which way is the most beneficial is possible by getting information about the attitudes of these students towards being a teacher who are graduated from both education and science faculties.

In regards of above information, the main aim of the study is to get the comparison about the attitudes of students towards being a teacher between who are graduating from education faculties and who are graduating from science faculties and taking pedagogical formation courses as well. The problem statement of the study is 'Are attitudes of senior students at education faculties and students from pedagogical formation courses changed by where they get their teacher profession degree (education faculty or pedagogical formation courses), by their branches (verbal- numeric field) and by the interaction between these variants.

Method

The study is quantitative work which was designed as a descriptive research form. During the study, survey method was conducted. The research was carried out in the 2012-2013 academic year. The universe of the research consisted of students who receive pedagogical formation training at Gaziantep University and Sutcu Imam University and students who are senior students at Sutcu Imam University and Gaziantep University at the department of education. The sample was selected through "simple random sampling". The group of the research consisted of 171 students. The departments in which students receive education were selected from verbal branches (Turkish, Literature and History) and numerical branches (Math for primary education, Math for secondary education and Chemistry). Also the assessment instrument was administered to the students in the determined departments. Collected data was analyzed by SPSS 20.0. During the analyzing process descriptive statistics, independent sample T test and Two-Way ANOVA was enrolled. The data required for the research were collected using the assessment instrument consisting of 34 items developed by Ustuner (2006). The items in the

questionnaire were scored based on the following pattern which is employing: (2., 5., 6., 7., 8., 15., 20., 21., 30., 32. (Negative- reversely graded items), one-way variance analysis techniques and five point Likert scale items. The reliability study of the assessment instrument was carried out on voluntary 61 pre-service teachers from Gaziantep and Sutcu Imam University. Instrument's Cronbach's Alpha was found as reliable with coefficient .941.

Results

The conclusions drawn from this study, which was aimed to determine the attitudes of students who are graduating from education faculties and students who are graduating from science faculties and taking pedagogical formation training, can be expressed as follows: There is no difference between students who are graduating from education faculties and students who are graduating from science faculties and taking pedagogical formation training according to their branches and the interaction effect of their branches and faculties. On the other hand when the attitude grade of students is taken into account, it is determined that students who are graduating from science faculties and taking pedagogical formation training have more positive attitudes towards teaching profession than students who are graduating from education faculties.

Discussion and Conclusion

In regard of all data which was collected during the research, the only significant variant which affects attitudes towards teaching profession was found as graduated faculty. It is found that students who are graduating from science faculties and taking pedagogical formation training have more positive attitudes towards teaching profession than students who are graduating from education faculties. This finding is interesting because teacher training is due of education faculties; it is not the responsibility of science faculties. For future researches, this study could be conducted on wider groups to determine the validity of the research. Furthermore, in the future, a qualitative study could be enrolled to examine the reasons behind this situation and so some regulations might be made on teacher training system of the country.

There are some studies about the teaching profession and the attitudes towards teaching profession with several variants. Studies which support that graduated department is not a significant factor for attitudes of teaching profession are; (Gürbüz & Kışoğlu, 2007; Ocak & Demirdelen, 2008; Tekerek & Polat, 2011). Also there is a study 'Gürbüz & Kışoğlu (2007)' which affirms that graduated faculty has a significant effect on attitudes of students towards teaching profession. Findings of Gürbüz & Kışoğlu (2007) are consistent with the current study. However there was not possible to find other studies which analyze this situation. Opinions of graduates of education and science faculties are very important for the future of the education. Because of this reason, conducting studies on this situation is crucial to avoid from deficiencies and making innovations in the teacher training system.